

PRESENTACIÓ

Àngels Mach i Buch

Presidenta de la Societat Andorrana de Ciències

Presentació

Us dono la benvinguda a la publicació del 38è Cicle de conferències, que es va desenvolupar al llarg de tot l'any 2022.

Les dues efemèrides que van ser escollides com a lema en l'assemblea ordinària de socis van ser, com és habitual, una de fora de casa però que ens és propera, com ho és el 150è aniversari de la creació d'El Laboratorio i l'Acadèmia de Ciencias Médicas, a Barcelona el 1872, iniciada amb l'objectiu de compartir coneixements i millorar la formació, i embrió de l'actual Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut. I una efemèride de casa però molt rellevant com ho és la creació del Consell Executiu, el 1982, independent del Consell General i que amb la Constitució del 1993 va passar a ser Govern d'Andorra.

L'any va començar encara amb protecció contra la pandèmia de covid-19 en els actes públics i encara més justificada en la primera conferència de l'any, dedicada a la celebració dels 150 anys de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques, que va ser impartida pel president de la Fundació Acadèmia, el Dr. Joan Sala i Pedrós. L'article del Dr. Sala ofereix una visió de l'evolució de l'entitat al llarg d'una trajectòria llarga i productiva fins a arribar a la situació actual, amb totes les oportunitats de formació que posa a l'abast de tots els professionals de l'àmbit de la salut, amb cursos reconeguts i acreditats que poden contribuir a millorar el seu currículum.

La Societat Andorrana de Ciències i l'Acadèmia de Ciències Mèdiques van signar un conveni d'agermanament el 8 de juny del 1985 a la seu social de la SAC, a Andorra la Vella, amb l'objectiu de poder oferir aquesta formació continuada als professionals de la salut d'Andorra i, d'altra banda, contribuir a la difusió a Andorra –i coorganització si s'escau– d'actes de l'ACMCB. Van signar el conveni, per part de la SAC: Josep Vilanova i Trias (president), Meritxell Fiter i Vilajoana (cap de la secció de Medicina), Elisa Muxella i Molins (secretària), Antoni Pol i Solé (tresorer) i Imma Mañà i Delgado (vocal). I per part de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears: Màrius Foz i Sala (president), Joaquim Ramis i Coris (vicepresident), Pere Pardo i Peret (secretari) i Salvador Sargues i Joncosa (vicesecretari).

Amb aquest conveni la SAC va poder ser entitat convocant del Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana junt amb l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears, la Societat Catalana de Biologia i Acció Cultural del País Valencià, i el 1988 el 13è Congrés es

va dur a terme al Centre de Congressos d'Andorra la Vella, tot just acabat de construir, amb gran èxit de públic i contingut de gran qualitat. La SAC ha continuat participant en els següents congressos fins al 20è, realitzat a Manresa el 2017, el darrer fins ara. A partir del 1998 les entitats convocants van passar a formar part de la Fundació Alsina i Bofill.

Per tal de poder homologar els socis de la SAC amb titulacions acadèmiques de l'àrea de la salut als socis de l'Acadèmia, també el 1998 es va crear la secció Acadèmia de Ciències Mèdiques d'Andorra. La secció de Medicina, posteriorment de Ciències de la Salut de la SAC, havia sigut la primera secció creada per la junta directiva de la SAC i confirmada en l'assemblea de socis. Per això la celebració de l'aniversari tan significatiu d'una entitat germana ha estat un motiu de satisfacció per a la Societat Andorrana de Ciències.

L'any 2022 va ser declarat Any internacional del vidre per les Nacions Unides, i la SAC també se'n va fer ressò. Aquest material, que forma part de la nostra vida diària i l'usem continuadament per al tancament de finestres i balcons dels habitatges, per a les vaixelles de plats i gots –el Duralux que venien a comprar els turistes a Andorra a la segona part del segle xx–, per a les ampolles de begudes i envasos alimentaris, per a les ulleres que utilitzem per millorar la vista o protegir-la, per al parabrises i demés vidres dels automòbils, pels vidres de cobertura dels rellotges, per als tancaments de llars de foc, objectes per decoració i obres d'art, de vidre o de cristall... Però també per la seva contribució a l'evolució de la ciència, com els vidres de les lents de microscopis i de telescopis, l'utilitatge de laboratori, el suport dels discos compactes i DVD, la fibra de vidre per a la construcció de vaixells i per a l'aïllament tèrmic dels habitatges... I finalment per al desenvolupament de les comunicacions i internet, amb la fibra òptica, a més de ser un material reciclable que contribueix a la sostenibilitat del planeta. L'article de l'artista Manel Ferrer i Serrano se'n fa ressò, tant des del seu ús i trajectòria per a la seva commemoració, com des de la seva experiència en el món de l'art, i concretament de les seves creacions artístiques realitzades amb les tècniques de vidriera emplomada, Tiffany, i vitrofusió o *fussing* al seu taller d'Engordany.

En el marc del 18è Recercat, la jornada anual de cultura i recerca local dels territoris de parla catalana que organitza l'Institut Ramon Muntaner i que va tenir lloc al Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia, al maig es va programar una taula rodona a l'entorn dels nous usos del patrimoni industrial. A proposta de la SAC hi va participar Xavier Llovera, que va parlar sobre les ràdios d'Andorra i la transformació, restauracions i rehabilitacions realitzades. El seu article tracta del patrimoni industrial d'Andorra. En el decurs dels actes, l'endemà, la Societat Andorrana de Ciències va rebre el premi Recercat 2022 a centre d'estudis, a proposta de l'Institut d'Estudis de l'Alt Urgell, el Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès i el Centre d'Estudis Tossencs. El premi honora l'entitat i va comptar amb 85 adhesions que hi van donar suport. Des de la SAC agraiem sincerament aquesta mostra d'afecte i reconeixement.

Es reproduïx la taula rodona *Import-Export cultural d'Andorra*, amb la qual es va voler posar de relleu quina és la situació dels sectors de protagonistes del mercat cultural actual al país i cap a quina direcció van o haurien d'anar les diferents activitats culturals que es produeixen aquí per sortir a fora, en comparació de les activitats culturals que provenen de l'exterior. L'article inclou les aportacions de Jonaina Salvador en l'àmbit de la música lírica i l'òpera, Albert Villaró en l'àmbit dels escriptors, Josep Maria Ubach en l'àmbit de la gestió cultural, Efrém Roca en

l'àmbit de la difusió de la música, Aminda Saludes per part de les galeries d'art, i Joan Burgués com a divulgador de la fotografia, de la literatura i de l'associacionisme cultural. L'acte va constituir la participació de la SAC a la Setmana de la diversitat cultural que organitza cada any el departament de Participació Ciutadana del Comú d'Andorra la Vella.

Per la commemoració dels 40 anys de la creació del Consell Executiu es va comptar amb la presència i col·laboració de Francesc Cerqueda i Pascuet, Síndic General entre el 1982 i el 1989, i d'Antoni Ubach i Mortés, Conseller de Treball i Benestar Social i Conseller d'Educació i Cultura del Consell Executiu durant el període 1982 i 1984. El 8 de gener de 1982 Òscar Ribas i Reig va ser elegit cap de Govern; pel decret dels Coprínceps del 1981, a partir d'aquell moment es va independitzar el poder executiu del poder legislatiu. El 14 de gener del 1982 van prendre possessió com a consellers del primer govern d'Andorra –amb la Constitució en direm ministres–: Antoni Aleix i Santuró, de Finances, Comerç i Indústria; Josep Casal i Puigcernal, d'Agricultura i Patrimoni Natural; Josep Vidal i Martí, de Serveis Públics; i Antoni Ubach i Mortés, de Treball i Benestar Social, i d'Educació i Cultura. La representació internacional, la justícia i l'ordre públic seguien sent potestat dels Coprínceps. En l'article, els dos protagonistes en aquesta part de la història d'Andorra rememoren en un diàleg les relacions entre el Consell General i el primigeni govern durant aquest període.

Fabiola Sofia Masegosa i Gayo recorda en aquest volum la tasca del primer humanista hispànic Antonio de Nebrija (1444-1522), atès que el 2022 s'esdevenien els 500 anys de la seva mort. El creador de la primera gramàtica castellana, del *Diccionario Latino-Español* i del *Vocabulario español-latino*, era filòleg de la llengua castellana i les llengües clàssiques. També va ser traductor, historiador, pedagog, professor, catedràtic, lingüista, lexicògraf, impressor, editor, cronista reial, escriptor i poeta. Va recollir el coneixement sobre el llegat clàssic per revitalitzar les llengües vives. La divisió de la gramàtica en ortografia, prosòdia, etimologia i sintaxi que ell va proposar ha perdurat en el temps, igual que les vuit parts que integren una oració (nom, pronom, article, verb, participi, preposició, adverbi i conjunció).

L'experiència en botànica del doctor en ecologia aplicada Bernard Devau, canillenc de Montpeller, reflecteix diverses propostes de passejades per les muntanyes de Canillo, Ordino i Encamp orientades a fer veure als excursionistes els diversos ambients que travessen, mentre en remarca les espècies característiques i descriu com i per què evolucionen. Les formacions vegetals d'alçada que s'hi troben estan condicionades pel clima, la seva adaptació a factors ecològics de l'alta muntanya, la geologia, etc. Tota una orientació per a l'observació de l'entorn proper quan se surt a passejar per la muntanya andorrana.

El conflicte bèl·lic que es va iniciar amb la invasió russa d'Ucraïna el 24 de febrer del 2022 va fer plantejar a l'assemblea de la SAC que calia tractar aquesta temàtica malauradament de tanta actualitat. L'article que s'inclou en aquest cicle de conferències és la proposta del mediador Ramon Tena, que explica diferents projectes d'acostament entre comunitats víctimes de conflictes armats per tal que el tracte directe i el coneixement entre aquestes persones pugui facilitar-ne la relació.

Finalment, i continuant la tradició d'unir els articles del cicle de conferències amb una col·lecció de fotografies d'un artista del país, en aquest 38è cicle es compta amb les imatges de la jove fotògrafa Naiara Escabias i Oferil. El recull, intitulat *La bellesa de la natura*, ens connecta

exactament amb la riquesa natural mediambiental del país per fer-nos-la admirar a través del seu objectiu.

Agraeixo a tots els autors i conferencians la participació desinteressada en aquest projecte de la SAC dilatat en el temps però innovador en el contingut, que cada any es transforma per fer arribar el coneixement a la societat, tant en forma impresa com en versió digital. Tot i així, no s'hauria pogut dur a terme sense el suport de les institucions: el Ministeri de Cultura, Joventut i Esports, el Comú d'Andorra la Vella, Creand® Crèdit Andorrà, l'Institut d'Estudis Catalans, l'Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i Balears, i els socis que integren la SAC. Rebeu també el meu agraïment sincer. Tots junts, posant el nostre granet de sorra aconseguirem que la societat andorrana esdevingui millor.